

MUUSIKALINE

Samuel Lindpere †

Sõna ja viis laulus*)

L. Neuman

Kas aaria soolohäälele on laul? Kas on laul koorile Händel'i „Halleluuja“ või lõpukoor oratooriumis „Messias“? Kuid miks võtta Händel'ilt ainult koorilaulu, mis kirjutatud ainsale sõnale, see on kus kogu aeg, algusest lõpuni ei laulda ühtegi teist sõna kui näiteks ühes ainult „halleluuja“ teises — „amen“. Ka soololaulus leiame sama nähtust, nagu tuntud Mozart'i ehk ka jällegi Händel'i „Halleluuja“ soolole. Ütlesime soololaulus. Kitsamas mõttes ei ole see aga laul, vaid aaria soolohäälele. — On rohkem muusika kui laul. Me võiksime ütelda: Händel'i „amen“ ehk „halleluuja“ saavutaksid ka muusikalist mõju, kui inimese hääle asemel pillid nende helitööde vägevat arkitektoonilist kontrapunktikat ja teose vaimu väljendama läheksid.

Katsutagu aga mõjule tuua pillil laulu, kus näiteks palju kõnelaulu, recitatiivi, või kui ka just mitte seda, siis viis ja helitöö teksti ja sõnatõõga tihedalt seotud.

Kus sõna- ja heliluule nagu kokku sulaksid. Kui palju kaotaks teos lauldud laulu kõrval? Sagedasti kõik. Siin olemegi siis jõudnud laulu/juure sõna kitsamas mõttes, kus sõna ja heli tihedalt seotud, kõrvale jättes muusika vormi küsimuse, mis suhtes aaria eraldub laulust.

Ühes laulupeo laulus on helilooja ettekirjutuse teinud sõnaga „meeleoluliselt“. Ja rohkem midagi. Öieti peab muidugi iga laul meeleoluliselt lauldama, kui ta mõjule tahab pääseda. Vastavalt tema meeleolule.

Laul mida siin näiteks tõime on kõigile lauljaile tuntud Võrgu „Tulevik“. Võtke luuletus üksi, see on võtke Liiv'i sõnad. Kas ei ole mõeldav, et luuletuse mõju lugejasse ebamäärane võib olla? Et see mis paistab, mis tuleb, laev on, selle kohta küll enam kahtlust ei ole, kuigi ka see alguses selge ei olnud, sest ta võis olla „võidudu hall, või mõttekuj, mis hing vast iseendal loob.“

Aga laev ise?! Kas õnn ta sees? Kas minu igatsust kannab ta? Kas on mu lootus tema peal? Või toob ta häda meie randa? On surm vast leidnud aset seal?

Ei tea. Mõistusele kindlasti ebamäärane. Aga tundeilmale? Kas siingi kindlalt kujunenud tundeid? Või ka siin ainult kahtlus ja aimdus?

*) L. Neuman'i artikkel, mis käsitleb põhjalikult öieti üht laulupeo laulu, oli avaldamiseks saadetud juba enne laulupidu, kuid pidi kahjuks tehnilistel põhjustel „Muusikalehest“ välja jääma. Et ta aga ühtlasi ka üldise tähtsusega, siis loodame et ta veel nüüdki tähelepanu väärrib.

Toim.

Helilooja kirjutab ette „meeleoluliselt“. Katsume siis leida tema meeleolu aga kõige pealt oma le meeleolu luua. Ilma oma meeleoluta, ei ole helilooja helitöö meeleolu leidmine võimalik. See oma meeleolu väljendus võib abinõude üksikasjus isegi teist teed, lahku minna helilooja omast, kui oma hingelaadile vastab ühte lüli teise abinõuga tõlgitseda, näiteks paisutuse asemel kahanemisega. Muidugi: kui see muusikaline maitsetus ei ole, mis helilooja tööd ära rikuks. Vaid ainult natuke teistsugune, oma hingelaadile ja maitsele vastav teise isiku mõtte väljendamine, ilma et sealjuures seega teise mõtet väänama, labastama minnakse ehk teise mõttega lugupidamatusega ümber käiakse.

Iga tõlgitseja esimene ülesanne on: süvenemine ja lugupidamine teose looja ja tema mõtete vastu, ja siiski iseseisvalt, oma tunde kohaselt, oma arusaamise järele, o t s e k o h e s e l t ja moonutamata seda edasi anda, mis ta ise tunneb, kuidas ise aru saab.

Kui jutu all olevast laulust edasi rääkida, siis katsun lauljatele ka sõnadega seda ütelda, mis õieti küll kergem on juhataja kepil teha. Kuid võib olla ei arenda mitte üksi kooslaul, kokkulaulmine ühist arusaamist, vaid natuke ka kokkurääkimine juhataja ja lauljate vahel, kes iga laulu- kui ka muusikakoori eduka ettekande juures ühe arvamise ühteviisi avalduva tunde avaldajaks kokku sulama peavad. See ongi ju juhataja pea ülesanne ja selleks valivad omale lauljad juhte, et temaga üheskoos end ühiselt ühe tervikuna saaks laulus avaldada, aga sealjuures ühtlasi ikkagi ennast avaldades.

Nii siis Liivi luuletuse ja Võrgu helitöö juure. „Mis on, mis paistab kaugel merel. Kas laev seal tuleb? Mis ta toob?“ Kas on see rahulik, ükskõikne, ainult natuke uudishimulik küsimine, või väriseb kohe hinges kaasa oma saatusega seotud ärevus? Kas on see oma isiklik või oma rahva saatus? Kas ei avalda helilooja lühikesed katkestatud kaheksandiknoodid, juba algusest saadik elevust, põnevust?

Ei ole viist hästi muusikaliselt läbiviidav järsk, põnev küsimine sealt kohalt, kus sopranid alles juure tulevad, küsides: „Mis on, mis paistab,“ vaid tunda peaks olema selle ettevalmistust juba ka võrreldes rohkem rahulikus alguses. Kui esimene „mis ta toob“ (laulupeo noodis lhk. 30, teises reas) on hästi mõeldav ka k a h a n e v a s ritardandos, nagu veel alles vaikselt järelmõtteldes enese ette, on teistkordne „mis ta toob“ (lhk. 31 esimeses reas) tõusva, paisuva fortega juba tähtis küsijale, seega juba temast välja tungiv, esimese enese ette, enese sisse pöördud küsimise kõrvale.

Või udu hall, või mõttekuju? Nagu muusikaline tõus viib välja fortenti sõnal „mõttekuju“, nii on ka inimese hingesse rohkem tungiv, teda rohkem puudutav oma mõttekuju, kui välisilma udu.

Ka ei ole puht kõlalisele kõrvale armas, kui bassid siin järsult, karedalt ja täie häälega sisse astuvad.

„Mis hing vast ise endal loob.“ Kindlakujuline mõttekujutus kahaneb siiski veel kord nagu kõhklevas, kuid enese sisse pöördud meeoleolu ritardandos. Siis järgneb kuigi kergelt heljuvas pianos, kuid kindlas teadmises, rõõmsast lootuskiirest saadetud Juhan Liiv'i laev. Siin ei ole enam kahtlust, see on laev ja veel rohkemgi: „ma usun nüüd tuleb ta“ — mullegi. Seepärast ärgu unistagu naishääled siin enam sentimentaalselt igatsevalt venitades, vaid lauldagu seda täideminerva töotuva neiuunistusena; rõõmsale, õnnele vastuminev unistuse kuju leidmine kõlaga sellel leheküljel meile vastu, lõpetades kahanevata kindla veendumusega „nüüd küll ju tuleb ta.“

„Kuid, kas ta see mis mina ootan?“ Õrnalt ja nagu udule järgnenud päikesepaiste hõbekiirte mänglusi kannavad lained oma virvendaval pinnal („lainte käiku vaata“) oodatud õnne igatsust, mis ikka tõuseb ja paisub ühes ikka rohkem ja rohkem kerkiva laeva kujuga, et viimaks täiest hingest välja puhkeda küsimusega „kas minu igatsust kannab ta?“ — Ja juba tuleb kahtlus kuuldavale pianos järgneva „kas on mu lootus“ ja pianissimoni kahanevas „tema peal.“

Ja kahtlus tõuseb ja paisub hirmuga ettekujutatava häda võimaluseni, mida võiks tuua laev meie randa, mis tõusva fortени ulatab, et säält õndsas surmas aimduses tasases rahulikult üksluises, kuid mitte ükskõikses, vaid terve oma mõtteettekujutusega ja tundeavalduse võimega kuni kustuvate hääleni ikka kinni hoida meeoleolu mis sõnad ja viis üheskoos lauluks on loonud ja ühtesulatanud.

Nii oleme ka ühe selle laulu vaatlemisel näinud, et laulunõuab sõnakunsti ja helikunsti võimalikku kokkusulavust, mis muidugi ei tähenda, et sõnade pärast, või sõnade arvel võib lubada muusikale ebamuusikalisi võtteid ehk tühiseid effekte, vaid muusika peab ka sõnadest hoolimata ikkagi kõige pealt muusikaks jääma, kui teda luuakse või ettekantakse, mis aga tema kokkusulamist sõnade mõttega mitte ei takista, vaid vastupidi: kus nad käsikäes ja üheskoos mõjuvad. Mil määral — seda otsustab helilooja kui ka ettekandja talent.

Lauljad!

Ärge unustage, et rohkesti väärtuslikku lugemismaterjali meie üldlaulupidudest on „Laulupeo albumis“ ja „Muusikalehe“ laulupeo numbris. „Album“ maksab 1.50 s., „Muusikaleht“ — 25 s.

Eesti mängukooride algpäevilt

J. Karheiding

Vanast ajast peale on eestlased pillimängu armastanud ja sellest suurt lugu pidanud. Armsamaks mänguriistaks oli vanadel eestlastel kannel. Kandlemängust kõneleb mitmel pool Kalevala, seletades kuidas Vanemuine oma kandlemänguga tervet loodust vaimustanud. Umbes sama teadet kinnitab ka Fählman mainasjutus, mida ta rahva suust üles kirjutanud. Kandlest laulab rahvasuugi, nimetades teda armsaks, kalliks ja kullakeeliseks. Kandle asemele astus hiljem torupill, mis tarvitusele võeti Taara ehk Tooru austamise arenemisega. Torupilli mängimine käis alati Taara või Tooru teenimisega käsikäes. Tuli rahvas kokku Taara teenimiseks pandi torupill hüüdma. Taara teenistuse lõppemisega hakkas ka torupill vaikima. Olgugi et torupill kauemaks kui Taara teenistuse rahva keskele püsima jäi, on ta päevad ammu loetud. Umbes 100 aasta eest esines torupill veel õige laialdaselt, kuid meie ajal on seda eestlaste keskel harva leida.

Harva üksikut torupilli mängijat teatakse veel siin ja seal. Torupilli järele võeti tarvitusele viiul, veel rohkem aga küla noorte keskel löötsapill. Karjaste mänguriistadeks olid: pasun, sarv ja laik. Kõiki neid mänguriistu on mängitud üksikult. Kuigi Taara vidudel nähti torupilli huugasid oii, mängiti neid lahus — üksteisest eemal, igaüht oma ette. Vanadest teadetest ei leita kuskilt, et torupilli mängu oleks katsutud ühiseks koorimänguks ühendada. Samuti ei tunta ka pärisorjuse ajal eestlaste keskel teistestki pillidest mingisugust mängukoori. Arvatavasti olid olud tol korral ikkagi seelavõrd arenemata, et mingisuguse mängukoori ellukutsu- miseks juttugi ei võinud olla, kuigi ehk selleks muusikalisi isikuid oleks leidunud. Tegutseti täiesti lahus, igaüks oma ette; ühistegevus muusika alal puudus. Hiljem tõi vabaduse aastasada ühes kultuurilise arenemisega selles asjas Eestile paranemist ja edu. Kuna laulus eestlased paljudest rahvastest kaugele ette on jõudnud, ei saa seda üldiselt ühise pillimängimise kohta kinnitada. Esimes- teks mängukooride asutajateks Eestis tuleb pidada Hernhuti ven- naste koguduse liikmeid — palvevendi, kes tähele olid pannud, et laul muusika saatel palvetajate meeleolu ülendab. Nagu teada asu- tati 1825 a. Tartus palvevendade poolt pasunakoor, missugune näh- tavasti ka eestlaste esimene mängukoor oli. Tartus asutatud pasu- nakoor oli täiesti palvevendade teenistuses ja mängis jumalateenis- tuse kaunistamiseks ainult üks vaimulik laule. Raha pillide ostmi- seks korjasid palvevendid oma koguduse liikmetelt ja tellisid siis saadud raha eest Saksamaalt pasunad. Palvevendadega puutus tihti kokku tolleaegne Tartu-Maarja koguduse Lohkva küla kool- meister Taavet Virkhaus, keda külaelanikud lihtsalt kooli

Taavetiks nimetasid. Palvevendade pasunamängust vaimustatud saades, asutas ta maale pasunakoori. Kui suur see esimene maale asutatud Lohkva küla mängukoor oli, selle kohta puuduvad kindlad teated, kuid igatahes tuleb Lohkva küla koolmeistrit Taavet Virkhausi esimeseks mängukoori asutajaks maal pidada. Kes aga Tartus palvevendade pasunakoori asutamise eesotsas seisis, selle kohta puuduvad teated. Suure tähtsuse Eesti mängukooride arenemise ajaloos omab hiljem Väägvere koolimaja kuhu Taavet Virkhaus Lohkvalt üle tuli. Väägveres jätkas Taavet Virkhausi tööd tema poeg, kes niisama kui isa Taaveti nime kandja oli*) ja kes veel suuremate muusika annetega varustatud kui isa. Erilise muusikalise haridusega — ainult isalt natukene õppides ja Tartus mõnelt linna koorijuhilt mõnda muusikalist võtet nähes, oskas ta oma muusikalist talenti nii välja arendada, et teda mängukooride asutamisel kõrgemale tuleb asetada, kui laulukooride asutamisel Jannseni. Väägveres asutas vana Taavet Virkhaus pasunakoori, kus väike Taavet 14 aastaselt mängima hakkas. 1856 a. sai noor Taavet Väägvere koolmeistriks ja hakkas ühtlasi ka mängukoori juhatajana ning pidas seda ametit kuni oma surma tunnini. Väägvere mängukoor kui ka tema juhataja noor Taavet said kuulsaks pea üle terve Eesti. Kui esimese Eesti laulupeo eel 1869 a. ühendatud pasunakoorige juhataja küsimus üles kerkis, siis valiti selleks noor Taavet Virkhaus. Esimesest laulupidust alates on Taavet Virkhaus igal laulupeol pasunakoorige juhatajaks olnud, olid need laulupeod Tartus või Tallinnas. Juba esimese laulupeo järele, kus Väägvere mängukoor esimese auhinna sai, lagunes koori kuulsus laiali. Väägvere koori kiituse ja tubli esinemise tõttu kasvas laulupidude järele vaimustus mängukooride vastu. Siin ja seal kerkisid kavatsused mängukoori ellu kutsuda ja noor Virkhaus pidi neile koori asutamiseks ja mänguriistade muretsemiseks õpetust ja nõu andma. Viienda laulupeo ajal 1894 a. oli T. Virkhaus juba 36 mängukoorile mänguriistu Saksamaalt tellinud ja oli kõigi nende kooride asutamisel tegev. Taavet Virkhausi võib õigusega Eesti mängukooride isaks nimetada.

Noore Taavet Virkhausi kõrval kerkis teine tähtis tegelane mängukooride asutamise algpäevil, nimelt Torma köster Adam Jakobson, Karl Robert Jakobsoni isa. Nagu teada oli Adam Jakobson varemalt Tartu ülikooli uksehoidja, kust ta viletsa palga tõttu omale paremat kohta otsima läks ja viimaks seda omale Torma köstri ametiga leidis. Tartus elades kuulis ta tihti vennaste koguduse mängukoore ning puutus arvatavasti ka vana T. Virkhausi ja selle pasunakooriga kokku, mis oma mõju muusikalise Adam Jakobsoni peale avaldamata ei jätnud. Tormasse asudes asutas Jakobson peatselt laulu- ja mängukoori. A. Jakobsoni hoolsal

*) Pärastine üldiselt tuntud Eesti mängukooride asutaja. Toim.

eestvõttel omandas Torma mängukoor pea laialdase kuulsuse. Mängukoor ei piirdunud tegevusega mitte ainult oma kihelkonnas, vaid tahtis oma võimist ka kaugematele ringkondadele avaldada, võttes ette kontserdi teekonna Tartu. Leides Tartus suurt kiitust, tuli Jakobsonil mõte oma kooriga veel kaugemalegi kontserte andma sõita. Sõideti esialgul hobustega Tallinna, kuna raudtee veel tol korral puudus; Tallinnas esinedi kontserdiga ja sealt reisiti laevaga Helsingi, kus samuti mängukoor kontserdi andis. Edasi sõideti raudteel Hämenlinna poole ja anti Janakkala kirikus vaimulik kontsert. Niihästi Helsingis kui Janakkalas leidis Torma mängukoor palju kiitust. „Suomen kuvalehti“ avaldas mängukoori pildi ja rääkis sellest suure kiituse ja lugupidamisega, tema tublist juhust ja Viru vendade ettevõttest. Eesti laulupeo ajal 1869 a. ei ole Torma mängukoorist enam kuulda, isegi laulupeol ei esine ta; tema õitse-aeg näib möödunud olevat. Nagu noor Taavet Virkhaus, samuti oli ka Adam Jakobson paljudele mängukooridele nende asutamisel abiks. Kaugelt ja ligidalt tuldi Torma mängukoori kuulama ja tema juhilt uute mängukooride asutamiseks näpunäiteid saama ning Jakobson oskas kõiki muusika armastajaid vaimustada, väljaarvatud oma poega C. R. Jakobsoni, kes küll Eesti noodi kirjandust nootide väljaandmisega rikastas, kuid kellest tegelikku muusikameest ei saanud. Mitte ükski suu, vaid ka sulega — kirjanduse teel, püüdis Adam Jakobson rahva huvi ja armastust laulu ja mängu vastu äratada ja selles mõttes ilmus tema sulest „Torma mängukoor“ 1857. a., siis veel „Talurahva südamerõõmust“ „Joosep Haidni elukäik“ ja mõni armastuse sõna mängu ja laulusõpradele. Palju nurinat ja paha meelt on Adam Jakobson omas elus, iseäranis omas koduses elus, muusika pärast tunda saanud. Kui mitu korda saatis teda abikaasa linna, majatalituse kraami tooma, aga mees tuli linnast suurel rõõmu õhinal kas mängukoori pasunate ehk nootidega, majakraami aga toomata jättes. Sarnane lugu kordus peaaegu alati; selles asjas oli Adam paranemata. Lõpuks peab tähendama et meie õigusega Tartut, Väägveret ja Tormat Eesti mängukooride taimelavadeks nimetada võime, kust edaspidine mängukooride arenemine omale kindla aluse sai ja nende kooride juhte, Taavet Virkhausi ja Adam Jakobsoni meie muusikakooride rajajateks tunnustada tohime, kelle töö kuni meie põlveni on ulatanud.

„Laulupeo album“ oma nägusa välimuse ja väärtusliku sisu tõttu on kohane kingitus lauljale-mängijale sünnipäevaks või mõneks muuks tähtpäevaks.

Muusikalis-teaduslik elu Saksas

P. Ramul

4.

Bonn — see linn andis ilmale inimese, kelle loov muusikaline tegevus ei mahu spetsiaal muusika ajalukku, vaid seda tuleb vaatluse alla võtta üldkultuuri ajaloos. See isik on **Beethoven**. Oma loominguga ta aitas sedavõrd muusika tõusule kaasa, et see ühes teiste kunstiharudega omandas inimkonna elus üldkultuurilise tähtsuse, võrdselt teiste kultuuri faktoritega: usu, teaduse ja tehnikaga. Tema oli helilooja ja ühtlasi mõtleja.

Kui komponist, Beethoven, lõpetades enesega klassikalise muusika ajajärgu, annab ka kindla ilme järgnevale muusika vooludele — romantiikale ja uusromantikale.

Kui mõtleja võitleb ta helide ilmas inimesoo kõrgemate ja paremate unistuste täideviimise eest. See on vabadus sõna laialisemas mõistes; vabadus usulises, poliitilises ja teaduslikes suhtes ja eraelus; teiste sõnadega — see on südametunnistuse, kodaniku, mõtte ja tahte, inimese sise- ja välisilma tegevuse vabadus. Selle idee põhjanevaks aluseks Beethoveni loomingus oli Kant'i eetika, mille väljendus ühes Beethoveni märkmete vihikus oli tähendatud kolme õhkamismärgiga: „Kõlbline seadus minus eneses ja tähtis taevas minu peakohal!!!“, s. o. vabaduse idee korraldajaks alguseks meie elus — on inimese sisemine hääli ja kõige kõrgema tahe.

Beethoven sündis Bonnis 1770 a. ja elas kuni 1792 a. Siin omandas ta esialgse muusikalise hariduse, Breiningi perekonnas sai tõuke luule ja kirjanduse tundmiseks, täitis õuekonna organisti kohuseid, kirjutas oma esimesed tööd ja leidis enesele südi eestkostja krahv Valdsteini isikus, (temale on pühendatud klav. sonaat op. B.) kes ta Viini edasiõppima saatis, sõnadega: „Sõitke, töötage väsimatult; Haydn'i kätest võtke vastu Mozart'i vaimu“.

Maja, milles Beethoven sündis, asub kolmekordse maja õues. Realkirjaga „Beethoven-Haus“, (Bonngasse nr. 22). Tema sünnimaja on väike, kahekordne ehitus, veel väiksema pööningu-korraga, tänavaäärse majaga ühendatud. Praegusel korral on mõlemad majad „Beethoven-Haus“ nimelise seltsi omandus. Õue-nealse majakese teisel korral oli Beethoveni vanemal kolm väikest ruba ja veel üks tilluke pööningukorral. See viimane väike, madal ja vaene toake pööningul ongi Beethoveni sünnipaik. Ta on alles hoidunud vähemagi muutuseta. Sisseseadet puudub täiesti. Ainult keset tuba on asetatud suurepäraline Beethoveni marmorkuju, prof. P. Voss'i töö. Kõik teised toad selle maja teisel korral samuti ka tänavaäärse maja teise ja kolmanda korra toad on ümbertehitud ja üksteisega vahekäikudega ühendatud — nendesse on paigutatud Beethoveni muuseumi.

Muuseumi astudes peatub silm prof. Fr. Gesellschaft'i suurel akvarell maalil: „Beethovens Geburt“. See kujutab momenti, kus vanemad paigutavad lapsukese hälli; kõrval muus kandlega paneb lapsukese pähe loorberipärja; poolringis kätkile on neiude koor, kes talle tervituslaulu laulab. Ühte Beethoveni endisesse elutuppa on asetatud kõik, millel kuidagi ühist Bonn'i ajajärguga (Das Bonner Zimmer). Siin näeme orelit, millel Beethoven õppis ja igapäev kirikus mängis (orel kahe manuaali pedaalide ja 33-me registriga), igasuguseid dokumente ja mõnda Bonnis kirjutatud kirjatööd (näit. „Ritterballett ja oktett“ puhkpillidele). Teises toas on palju materjaali, millel on ühendus B. Viini-ajajärguga (Das Wiener Zimmer); siin on peamiselt isikute näopildid, kellega tal olnud kokkupuutumist ja läbikäimist Viinis. Sama korteri kolmandas toas domineerivad pildid, mis kujutavad heliloojat ennast (moderne Beethovenbilder).

Asjadest, mis paigutatud muuseumi teistesse tubadesse, nime-rame järgmisi: 6½ oktaaviline klaver, Beethoveni algava kuulmise kaotuse tõttu ehitatud nii, et iga klahvi peale on neli keelt; kvartett-keelpillide kogu, krahv Lichnovsky kingitus, millel ettekanti keelpillide kvartetid Beethoveni oma osavõtul (I viiul — Amati, II viiul — Guarnieri, viola — Rugero, violoncello — Guarnieri), teine alt, millel Beethoven Bonnis mängis; omapärane pult, millelt kuulda-vale toodi Beethoveni kvartetid (see on laud, noodialusega iga laua küljel); mitmesugused kuuldeaparaadid, mida Beethoven kasutas oma elu lõpupäivil kurdiks jäämise tõttu; tema näomudelid elus ja surmas; kantaat „Der glorreiche Augenblick“, üks suurepärase väljaanne sellest teosest, mis mängitud 1814 a. Viini kongressil; siis Beethoveni „unsterbliche Geliebte“ (kr. Therese Brunswick) näopilt, viimase isiklise pühendusega: „Haruldase geeniusese, suurimale kunstnikule, hääle inimesele“; edasi Viinis asuva Beethoveni mälestussamba mudel, mõninga tema töö, näit. IX sümfoonia sümboolse kujutlusega (üheksa muusi).

Üksik tuba mahutab eneses rea käsikirju, näit. VI sümfoonia, kvartetid (op. 130, 132), ouvertüür „Koriolan“, laulud „an die entfernte Geliebte, klaveri sonaadid (op. 26, op. 27, op. 28, op. 111) ja rida viskeid mitmesugusteks töödeks (Missa solemnis). Siin asub ka raamatukogu kirjandusega Beethovenist. Kokkuvõttes peab tähendama, et Beethoveni muuseum Bonnis on suurim nime-line helikunsti muuseum üleüldse.

Viimasel ajal, silmaspidades eelseisvat Beethoveni mälestus-päeva (100 aastat tema surmapäevast) omandas „Beethoven-Haus“ nimeline selts helilooja sünnimaja kõrval veel ühe maja. Selles majas avati Beethoveni aupäeval (26. III 1927) uus muusika-teaduslik instituut „Beethovens Forschungsarchiv“.

kelle poolt kuulutatakse 10.000 Sm. konkurss parima töö eset Beethovenist.

Teistest linnadest, mis kuuluvad muusika-palverändajate kohaks, peame kindlasti nimetama Weimari ja Bayreuthi.

Samuel Lindpere †

Lühikese haiguse järele Taagepera sanatooriumis on Samuel Lindpere ajalikust ilmast lahkunud, jättes leinama abikaasat (sünd. Schipai) ja kahte poega. Kadunu on oma tegevusega eesti muusikaajaloos võitnud koht, mis kuulub sümfoonia muusika rajamise ajajärku. See oli 1908 aasta kevadel, kui Tartu „Vanemuine“, kes poolteist aastat tagasi oma uue maja ehitusega oli valmis saanud ja samal ajal oma elukutselisele teatrilisele aluse pannud, ka alaliste sümfoonia-orkestri kontsertidega algust tegi. Oli küll Tartus ka ennemalt lugupeetud A. Läte, samuti ka Tartu Saksa Muusikaseltsi poolt Rudolph Greving'i juhatusel mõningad sümfoonia kontserdid korraldatud, samuti oli neid ka Tallinnas Otto Hermann'i juhatusel toime pandud.

Neil oli eeltööde mõttes muidugi oma tähtsus, kuid kavakindla ettevõttega võrreldes kandsid ülalnimetatud korraldused ikkagi juhuslikku laadi. Võib julgesti öelda, et Vanemuise „suvemuusika“ loomisega eesti muusikaelus algas uus ajajärk ja seda võiks nimetada üleminekuks dilettantismilt spetsialismile. See Vanemuise „suvemuusika“, nagu seda tagasihoidlikult nimetatakse, on olnud tähtsaks teguriks meie rahva muusikalise kultuuri tõstmises, muusikalise maitse arendamises ja Samuel Lindpere'le jääb see ajalooline au ja teene ühes tollekordse Vanemuise juhatusega selle algatajaks ja organiseerijaks olla, kuna ta kolm esimest hooaega (1908—1911) ka orkestri juhatajaks oli. Sellega on Lindpere jäädvustanud oma nime eesti muusika ajalukku. S. Lindpere sündis 27. okt. 1872. a. Alatskivil, Tartumaal. Tartu õpetajate seminari lõpetades ja mõne aasta kooliõpetajaks olles, astus ta 1902. a. Peterburi konservatooriumi, õppis esiotsa viiuli klassis, pärast spetsiaal teooriat. Peale 1905. a. segadusi jäi ta Tartu, kus juhatas Eesti Üliõpilaste Seltsi meeskvartetti ja Vanemuise segakoori, olles ühtlasi ka Vanemuise teatri muusikajuhiks. 1912. a. asus jälle Peterburi ning opterus kodumaale peale vabadussõja lõppu. Oli Tallinna Kõrgema Muusikakooli inspektoriks ja teooria õpetajaks. Viimastel aastatel ei saanud ta tervislistel põhjustel ei eesti muusikaelust ega seltskondlisest tegevusest osa võtta.

Nüüd on surm selle andelise ja sümpaatlase iseloomuga tegelase ajaliku elu lõpetanud suureks kurvastuseks ta leinama jäänud perekonnale, sõpradele ja kaastegelastele.

Rahu tema põrmule!

Kroonika

IX üldlaulupidu arvudes.

IX üldlaulupidu külastasid maksuliste piletitega kolme laulupeo päeva jooksul kokku 81.220 inimest, sellest:

30. juunil	23.637	(VIII laulupeol	20.770)
1. juulil	43.575	(VIII „	39.648)
2. juulil	14.008	(VIII „	9.275)

Sellest on näha, et maksulisi pileteid müüdi igal laulupeo päeval tuntavalt rohkem kui eelmisel VIII-al üldlaulupeol.

Platside järele jaotatult müüdi maksulisi pileteid kõigil kolmel päeval kokku:

I plats	3.320
II „	12.443
III „	26.193
seisukohad	38.162
mäeveer	403
õpilaspileteid	699

Laupäeval 30. juunil müüdi pileteid platside järele:

I plats	1.718
II „	5.381
III „	9.375
seisukohad	6.930
mäeveer	233

Pühapäeval 1. juulil müüdi pileteid platside järele:

I plats	1.165
II „	5.144
III „	13.850
seisukohad	23.272
mäeveer	144

Esmaspäeval 2. juulil müüdi pileteid platside järele:

I plats	437
II „	1.918
III „	2.968
seisukohad	7.960
mäeveer	26
õpilaspileteid	699

Hinnata pääsesid laulupeole tegelasi (lauljaid-mängijaid) 15.000, aukülastajaid, väljamaa koore, sõdureid, korrapidajaid, Lauljate Liidu ja Draamastuudio tegelasi ning einelaua-teenijaid kokku umbes 5.000, seega iga päev ümmarguselt 20.000. Kasvatades seda arvu kolme laulupeo päevaga saame hinnata laulupeo külastajate üldarvu — 60.000 inimest.

Kokku pääsesid laulupeoplatsile kolme laulupeo-päeva jooksul maksuliste ja hinnata pääsetähtedega ümmarguselt 140.000 inimest.

Lühiajalised suvised muusikakursused Petseris ja Narvas.

Haridusministeerium volitas Eesti Koorijuhtide Ühingu korraldama suvel lühiajalisi muusikakursusi lauluõpetajale ja koorijuhtidele. Kursused olid sarnastes keskkohtades, kus vajadus nende järele tunduvam. Nii olid käesoleval suvel kursuste kohtadeks määratud meie piiräärsed linnad Narva ja Petseri. Juhatajaks oli Petseris K. Leinus ja Narvas D. Orgussaar. Lektoritena andsid oma kaasabi prof. P. Ramul, A. Krull, J. Helila j. t.

Muusikakursuste kava oli üldjoontes järgmine:

1. Koorilaulu meetodika.
2. Koorijuhatamise praktika ja kunstiküps ettekanne.
3. Kooriliteratuuriga tutvumine ja analüüs.
4. Kuulmis-, hääle- ja hingamis-orgaanide funktsioonid.
5. Koorilaulu meetodika ja õppeabinõud.
6. Muusika teooria tähtsamad osad analüütilisel teel.
7. Koolikoori literatuuriga tutvumine, analüüs ja lihtsamate rahvalaulude ümbertöötamine lastekoorile.
8. Praktiline solfeggio ühes meetodiliste näpunäidetega:
 - a) muusika diktaat ja iseseisev melodiseerimine;
 - b) praktilised harjutused rütmi arendamiseks;
 - c) lehest laulmine.
9. Muusikalisest kuulmisest ja selle arendamisest üldiselt:
 - a) intonatsioon, b) helivärv, c) nüansseerimine ja fraseerimine.
10. Mõningad ajaloolised ja üldmuusikateaduslikud loengud.

Narva kursuste asukohaks ja kursantide ühiskorteriks oli 3. eesti algkooli ruumid (Posti t. 23). Kestvus 1.—10. augustini.

Petseri muusikakursuste asukohaks oli Petseri ühiskümnäasium. Kursuse kestvus 8.—18. augustini.

Keskorganisatsioon puhkpilli orkestritele.

Meie puhkpilli orkestreil puudub ülemaaline juhtiv ja korraldav keskorganisatsioon. Laulukoorid on selles mõttes palju paremas seisukorras. Nemad on koondunud Lauljate Liidu ümber.

Lauljate Liidu poolt kevadpühade aegu korraldatud pasunakoori juhtide kursustel viibinud orkestrijuhid avaldasid üksmeelset soovi, et loodaks ülemaaline keskkohat ka puhkpilli orkestrite tarvis.

Seda küsimust kaalus Lauljate Liidu juhatus oma koosolekul ja leidis, et keskorganisatsiooni loomine puhkpilli orkestritele on hädavajalik. Vastasel korral see ala meie muusikaelus on määratud kiratsemisele.

Et hoiduda uue eriliidu tekkimisest, mis tooks endaga asjata jõudude killustamise, otsustas Lauljate Liidu juhatus Lauljate Liidu põhikirja selles mõttes täiendada, et puhkpilli orkestrid võiks koonduda Lauljate Liidu juure puhkpilli orkestrite sektsioonina. Lauljate Liidu praeguse põhikirja järele pole orkestrite Liidu liikmeks astumine võimalik.

Üldse tegutseb meil praegu umbes sada puhkpilli orkestrit.

Prof. J. Vihtol 65-aastane.

Nende päevade sees pühitses tuntud läti helilooja ja muusika professor J. Vihtol oma 65-a. hällipäeva.

Joosep Vihtol on sündind 26. juulil 1863. a. Volmaris. Muusikaannet avaldas Vihtol õige varakult. Õppis Peterburi konservatooriumis prof. Rimski-Korsakovi ja Johannseni juhatusel kompositsiooni ja lõpetas selle 1885. a.

Prof. J. Vihtol

Läti vabariigi algusest peale elab J. Vihtol Riias, kus oli algul rahvusliku operi esimeseks direktoriks, hiljem Riia konservatooriumi rektoriks.

Muusika-pedagoogilise töö kõrval on J. Vihtol tuntud andeka komponistina. Tema helitöödest on nimetamisväärilised koori- ja soololaulud ning terve rida sümfoonilisi helitöid.

Konstantin Tüرنpu mälestuse jäädvustamine.

Möödnud aastal hauda varisenud Lauljate Liidu esimehe Konstantin Tüرنpu mälestuse jäädvustamiseks on käsil praegu ülemaaline korjandus, mida toimivad enamasti kõik üldlaulupeost osavõtnud laulukooride juhid. Korjandus kestab 1. novembrini s. a. Paljud koorijuhid on luba korjanduslehed täidetuna Lauljate Liidule tagasi saatnud. Teistele, kes seda veel ei ole teinud, on käesolevad read meesretuletuseks. Veel on korjanduse lõputähtpäevani aega. Iga väikese summa, mis usinad käed kokku panevad, on tänuga vastavõetav. Väiksematestki annetustest kogunevad üle maa suured summad, milledega võime aluse panna meie lugupeetud esimehe ja koorijuhi mälestuse jäädvustamiseks.

Albin Strutzkin 50-aastane.

Hiljuti pühitses oma 50-aastast sünnipäeva Tallinna lauljaskonnas tuntud A. Strutzkin.

Noores eas laulis A. Strutzkin kaasa „Estoonia“ segakooris, millist juhatas tookord J. Bergmann. Laulis tenori soolot „Estoonias“, „Lootuses“, karskuse kuratooriumis, operetis ning ooperis. Oli „Estoonia“ muusikakomisjoni ja VII üldlaulupeo korraldava toimkonna liige. Praegu laulab Tallinna Meestelaulu Seltsi meeskooris.

Lauluveteraanile Muusikalehe poolt palju õnne ja pikka iga!

Pärnumaa laulupidu 1929. a.

1929. a. suvel toimub Pärnus siinse vanema lauluseltsi, Pärnu Helikunsti Seltsi algatusel ja koh. seltskondliste organisatsioonide kaastegevusel maakondline laulupidu. Laulupeo kavasse on võetud sega-, mees- ja pasunakooride ettekanded, — kõik eesti heliloojate tööd, kuid valikult kergeltõpitavad ja viisrikkad palad.

Kuna Pärnus hulga aastate kestel pole laulupidu olnud, laulupeo asukoht, Pärnu linn aga ilusaim ja vaatamisväärsim kuurort Eestis, siis on põhjust oletuseks, et seekordne laulupidu kujuneb laialaulatliseks. Vastavalt sellele on ka peo eeltööde kava rajatud.

Käesolevaga palub selts kõiki sega-, mees- ja pasunakoore, kellel tahe on Pärnumaa laulupeo tegelastena esineda, omast soovist kohe teatada aadressil: Pärnu Helikunsti Selts, Pärnu, S. Sepa nr. 10, teatades ühtlasi oma täielik aadress, mitu liiget kooris ja mitmes eksemplaris vajab koor noote.

Ka Leedus oli laulupidu.

1. juulil oli Leedu pealinnas Kaunases II Leedu laulupidu. Osa võtsid 173 koori umbes 4000 lauljaga. Publikut umbes 15.000. Ka Lauljate Liidu juhatusele saabus kutse peost osavõtuks, kuid et meie laulupidu sel ajal veel täies hoos oli, siis polnud võimalust Lauljate Liidu esindajal Leedu laulupeost osavõtta.

Ilma suurimaks orelik

peetakse Passau doomkiriku orelit, millel on 5 manuaali ja 17.000 vilet. Uue oreli pidulik õnnistamine oli käesoleva aasta nelipühil.

Kuusalu kihelk. II laulupäev

peeti 10. juunil s. a. Sellane mõte koorijuhtides võttis tuld alles nelipühil ja kuna ühel või teisel kooril takistusi ees seisis kaugemateks pühapäevadeks, laulupäeva aga kindlasti enne üldlaulupidu läbi viia otsustati, jäi järele ainult 10. juuni, seega ettevalmistuseks aega poolteist nädalat. Muidugi oli see mõeldav ja — nagu hiljem tõestus — ka läbiviidav selle tõttu, et eeskava koosnes ainult 9. laulupeo laulest.

Laulupäeva peeti eelmise (18. VII. 26) laulupäeva platsil ja üldjoontes samade korralduste järele. Osa võtsid 7 koori ja nimelt: Anija, Kuusalu, Kõnnu, Loo, Loksa, Leesi ja Uuri, peale selle Kõnnu puhkpillide orkester.

Üldkoor Kuusalu kihelkonna laulupäeval

Päevakõhase kõnega esines külalisena peolviibiv siseminister Hünerson, millele järgnes kontsert.

Juhatas 9. laulupeo üldjuht A. Kasemets, kes kokkuvõttes, terve eeskava (16 laulu) laitmatult läbi viis, väljaarvatud mõned väiksed konarlused, mis seletatavad vähese kokkulauluga ja eriti harjutuse puudumisega laululaval. Häältes võis tunda aga ka kontserdieelse proovi väsimust.

Ilm kuulutas hommikul kurba: kooride kogumise ajal sadas täiesti ja juba oli paista terve ettevõtte nurjumist. Samas aga lõunapaiku sai ka taevas peokutse ja nii rongikäik, kui kontsert mõõdusid päikese paistel ja üldse tuju tõusuga. Publiku osavõtt kõigiti rahuldav.

Loodame, et Kuusalu koorid ei väsi ka tulevikus.

J. T.

Tähelepanemiseks

muusikasõpradele!

...Laul ja muusika ülendavad meeleolu ka kõige raskematel silmapilkudel.

Igaüks õppigu seepärast laulma või mängima. Kellel aga pole aega või võimalust õppida, see muutsegu endale mänguriist, mis ei tarvita andi ega õppimist.

Viil, gitarr, mandoliin, tulevikukannel, parmu-pill, löötspill, suupill, klaver, harmoonium jne. on muusikariistad, millel mängimine tarvitab õppimist ja iga kodaniku püüdmine olgu omandada ühe neist ja mängida.

Neile aga, kes ei oska mängida, kuid kes armastavad head muusikat või soovivad tantsida koduses seltskonnas, olgu „His Master's Voice“ või „Odeon“ grammofon sama-nimeliste uute elektriga sissemängitud plaatidega lahutamata seltsiliseks.

Seltsid ja organisatsioonid asutagu kooskäimiseks pasunakoor, et noored ja vanad võiksid harjutada koosmängu ja astuda üles kohalikkudel pidudel.

Igaüks, kes soovib osta muusikariista, teadku, et kõige paremini ostetakse see **o-ü. „Esto-Muusika“** eriärist, Tallinnas, Viru tän. 2. Selle äri hea nimi ja soliidus vastutab ostetud riista headuse eest.

Ka raadio-harrastajaile võime enam pakkuda kui ükski teine spetsiaaläri. Oleme raadio-näitusel omandanud oma aparaatide eest ainukese I auhinna. Tutvustame ja demonstreerime neid igale huvitatule ostukohustusega.

Nõudke hinnakirju ja tutvuge meie äris meie muusikariistade ja -aparaatidega.

**O.-ü. „Esto-Muusika“
juhatas Tallinnas.**

Vastutav toimetaja: **Juhan Aavik**. — Väljaandja: Eesti Lauljate Liit.
Toimetuse kolleegium: **J. Aavik, L. Neuman ja T. Vettik**.
Toimetuse ja talituse aadress: **Tallinn, Rataskaevu 22**. Telefon 1-82.
Kirjastuse o.-ü. „Täht“ trükk, Tallinnas, Väike Pärnu mnt. 31.